

Televizyon Haberciliği Alanında Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak İş Yükünün Dönüşümü: TRT Örneği

Kurbani GEYİK*

Öz

Televizyon haberciliği, ekonomik, sosyal ve politik dinamiklerin yanı sıra teknolojik gelişmelerin etkisi altında yeniden yapılanmaktadır. Yeni teknolojilerin, birçok iş kolunda üretim pratiklerini kolaylaştıran ve çalışanların iş yükünün azalmasını sağlayan etkiye sahip olduğu belirtilirken gazetecilik alanı faillerinin iş yüküne etkisi ise tartışmalı konudur. Televizyon habercilerinin iş yükünü oluşturan faktörler üzerinde yeni teknolojilerin etkilerine dair bir perspektif sunmak amacıyla yapılan bu çalışmada, alanın faillerinin üretim tarzına odaklanılmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi esas alınarak çalışma odağı seçilen Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) özelinde, televizyon gazetecilerinin iş yükünü belirleyen faktörler ele alınmakta, bu kurumda görevli habercilerin üretim etkinlikleri araştırmaya rehberlik etmektedir. Araştırma bulgularına göre, yeni teknolojilerin sunduğu olanaklar kullanılarak, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın mobil 4.5G cihazı ile canlı yayın, haber organizasyonlarına ait tüm süreçlerin WhatsApp uygulaması üzerinden yapılması, kurumsal haber kaynaklarının hemen hemen her faaliyetini uydu frekansı üzerinden canlı yayınlaması, sosyal medya platformlarından yapılan paylaşımlar ile yurttaş gazetecilerin yoğun mesaj trafiği, alanın tüm failleri açısından iş yükü faktörlerinin dönüşümüne neden olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gazetecilik, Televizyon Haberciliği, Teknoloji, İş Yükü, TRT

*Öğr. Gör. Dr., Hitit Üniversitesi, Basın ve Halkla İlişkiler Birimi, kurbanigeyik1@gmail.com

Geyik, K. (2021). Televizyon Haberciliği Alanında Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak İş Yükünün Dönüşümü: TRT Örneği. TRT Akademi, 6 (13), 854-879. DOI: 10.37679/trta.964054

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 07.07.2021

Kabul Tarihi: 16.09.2021

ORCID ID: 0000-0001-7154-5743 DOI: 10.37679/trta.964054

Transformation of Workload Due to Technological Developments in Television Journalism: The Example of TRT

Kurbani GEYİK

Abstract

Television journalism is being restructured under the influence of economic, social and political dynamics as well as technological developments. While it is stated that new technologies have the effect of facilitating production practices in many business lines and reducing the workload of employees, the effect on the workload of journalists is a controversial issue. In this study, which aims to provide a perspective on the effects of new technologies on the factors that make up the workload of television journalists, this study focuses on the production style of the actors of the field. In the case of Turkish Radio and Television Corporation, which was chosen as the focus of the study based on the purposeful sampling method, the factors that determine the workload of television journalists are discussed, and the production activities of the journalists working in this institution guide the research. According to the research findings, It has been determined that live broadcasting with a mobile 4.5G device without time and place limitations, fulfilling all processes of news organizations via WhatsApp application, live broadcasting of almost every activity of corporate news sources over satellite frequency, frequent posts from social media platforms and also intense message traffic caused by citizen journalists have changed the workload factors for all the perpetrators of the field.

Keywords: Journalism, Television Journalism, Technology, Workload, TRT

Research Paper

Received: 07.07.2021

Accepted: 16.09.2021

1.Giriş

18. yüzyılda sanayi devrimiyle teknoloji alanında ilerleme kaydedilmiş, günümüzde de devam eden bu gelişimin ürünü olan yeni teknolojiler, bilgi, mal ve hizmetlerin küresel ölçekte pazara sunulmasında önemli bir araç hâline gelmiştir. Teknolojinin gelişimi, toplumsal sistem üzerinde önemli etkiler yaratmaya başlamıştır. Bu gelişmelerin etkilediği alanlar arasında çalışma hayatı da yer almaktadır. Toplumsal ve ekonomik sistemi dönüştüren yeni teknolojiler, hemen hemen her alanda çalışanların iş süreçlerini yeniden yapılandırmaktadır. Yeni teknolojiler çalışma hayatında iş yükünü azaltmakta ya da işi tamamen devralarak bazı olumsuz durumları ortadan kaldırmaktadır. Bununla birlikte iş ve çalışanla ilgili yeni problem ve sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Şahin v.d., 2015: 103).

Yeni teknolojilerin en fazla dönüştürdüğü çalışma alanlarından gazetecilik, özellikle son yıllarda yaygınlaşan yeni iletişim teknolojilerinin merkezde yer aldığı yeni iş modellerine göre dönüşüme uğramaktadır. Birçok çalışmada, yeni teknolojilerin, haber toplama, işleme-sunum ve dağıtım faaliyetlerinde değişime neden olduğuna dair saptamalar dikkati çekmektedir. Törenli (2005: 173), haberciler ve haber kaynaklarının gelişen ve çeşitlenen bu teknolojilerden yararlanarak haber üretim sürecini yeniden tasarladıklarını belirtir. Bilgisayar teknolojileri ve sayısal ağların gazetecilik alanında kullanılmaya başlanmasıyla, habercilerin habere erişiminin kolaylaştığını söyleyen Törenli, telefon, daktilo, kağıt üçgenine sıkışan haber medyasının zaman ve mekân yanında kullanılan bu araçların sunduğu hizmetler bakımından da değişim geçirdiğini vurgulamaktadır. Daha önce daktilo kullanılarak hazırlanan haber metinlerini bilgisayarlarda çok daha kolay bir şekilde düzenleme ve üzerinde istenildiği gibi değişiklikler yapabilme, internet ağları üzerinden kısa sürede iletimi gibi olanaklar, haber akışının hızlanması bakımından önemli gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Bilgisayar ve internet teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte ortaya çıkan yeni yazılım ve uygulamaların, haber üretim sürecinde yararlanılan temel araçlar hâline geldiğini belirten Öztürk (2020: 136), not almadan, ses kaydına, navigasyondan konum bulmaya kadar yeni teknolojik uygulamaların haber üretiminde kullanıldığına, bunun pek çok yönden kolaylık ve imkân sağladığına işaret etmektedir. Televizyon gazeteciliğinde yaşanan dönüşümün ele alındığı başka bir çalışmada da yeni teknolojilerin ürünü olan sosyal medyanın etkisiyle haber üretim sürecinin daha da kolaylaştığı belirtilmektedir (Derindağ, 2020: 51). Günümüzde gazeteciler, haber kaynaklarını sosyal medya platformları aracılığıyla takip edebilmekte ve bu platformlardan kamuoyuna yönelik yapılan paylaşımlar çok kısa sürede haberleştirilebilmektedir.

Gazetecilerin habere erişim ve sunum yöntemlerinin pratik hâle geldiğine dair görüşlerin yanı sıra, yeni teknolojilerin çalışanlara yeni sorumluluklar getirdiği yönünde tespitler de söz konusudur. İlhan'ın, 2019'da yaptığı "Televizyon Haberciliğinde Yeni Medyanın Kullanımı: WhatsApp İhbar Hattı" başlıklı çalışmasında, haber merkezinin WhatsApp ihbar hattına gelen mesaj trafiğini izlemek gibi yeni görev alanlarının ortaya çıktığına işaret edilmektedir. Habercilerle görüşme yöntemi esas alınarak yapılan İlhan'ın araştırmasında, iş yükü açısından yeni teknolojilerle ilgili farklı görüşlere yer verilmektedir. Görüşlerine başvuru alan habercilerden bazıları, yeni iletişim ortamlarının, mesaj trafiğinde yoğunluk oluşturduğu gerekçesiyle iş yükünü artırdığını belirtirken, bazıları ise söz konusu uygulamalar sayesinde mekândan bağımsız habere erişim sağlandığını öne sürerek iş yükünün azaldığına dair görüşü savunmaktadır (İlhan, 2019).

Yeni teknolojiler, aynı zamanda gazetecilerin sahip olması gereken nitelikleri de değiştirmiştir. Mesleki birikimlerinin yanı sıra, gerektiğinde editör, muhabir hatta bir yayın yönetmeni gibi karar verebilme yetisine sahip olması beklenen habercilerin hem radyo hem gazete hem de televizyon kuruluşu için içerik üretebilecek donanımda olması gerekiyor. Günümüzde belirli medya grupları, bünyesinde topladığı radyo, televizyon ve gazete kuruluşları için ayrı ayrı personel istihdam etmek yerine her biri için içerik üretebilecek haberci çalıştırmayı tercih etmektedir (Tosun, 2016: 10).

Yukarıda bahsedilen çalışmalarda olduğu gibi yeni teknolojilerin habercilik alanına etkilerine dair farklı yaklaşımlar söz konusudur. Yeni teknolojilerin etkisiyle, habercilerin iş yükü faktörlerinde yaşanan değişim konusunda bir perspektif sunmak amacıyla hareket edilen araştırmamızda, gözlem yöntemi esas alınarak alanın faillerinin üretim tarzına odaklanılmaktadır. Teknolojik gelişmelere göre televizyon haberciliğinde görülen iş yükü dönüşümü, amaçlı örnekleme yöntemine başvurularak çalışma odağı seçilen TRT özelinde ele alınmakta, bu kurumda görevli habercilerin üretim etkinlikleri araştırmaya rehberlik etmektedir. Elde edilen bulgular, "fiziksel", "zihinsel", "konumsal" ve "çevresel" iş yükü şeklinde kategoriler oluşturularak analiz edilmiştir. Çalışmada, ayrıca teknoloji ve iş yükü kavramları açıklanmış, televizyon haberciliği ve teknoloji alanlarındaki tarihsel gelişim süreci, alanın faillerinin iş yükü açısından ele alınmıştır.

2. Teknoloji

Bilimi ve bilimsellik yöntemlerini kullanarak doğaya hâkim olma mücadelesi veren insanlığın, yeni bir mal veya mevcut olanların daha ucuz ve kaliteli biçimde üretimini gerçekleştirmek üzere elde ettiği buluş, yenilik, yöntem ve sü-

reçlerin tümü, teknoloji kavramıyla açıklanmaktadır (Soysal, 2005: 15). Dinamik yapısıyla gelişim içerisinde bulunmasına bağlı olarak teknolojiyle ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Genel olarak ele alındığında, teknolojiyle ilgili tanımlamalar, üç temel anlam ifade etmektedir. Bu tanımlardan ilki, insanın doğayı tasarlama ve sorunların üstesinden gelme kapasitesini geliştiren araçlar olarak değerlendirilirken ikincisi yenilik ortaya koyma ve buluşlar yapmaya yarayan bilgi, üçüncüsü ise teknoloji faaliyetleriyle gerçekleşen yapısal dönüşümdür (Vergragt, 2006: 2). Teknoloji, insanın doğa üzerinde hakimiyet kurmasına olanak sağlamasının yanı sıra toplumsal süreçleri de etkileyen ve değişimi tetikleyen itici güçtür (Güney, 2001: 333).

Teknolojinin, toplumsal alana etkilerinin mahiyeti, insanların benimsediği yaklaşıma bağlıdır. Teknolojinin, içinde geliştiği toplumla arasında diyalektik bağı söz konusudur. Teknolojinin sosyal, politik ve ekonomik ilişkiler üzerindeki etkilerine karşılık, toplumsal yapının da teknolojik gelişmelere etkileri görülmektedir. Belirli teknolojilerin herhangi bir kültürde benimsenip varlığını devam ettirmesi, egemen güç, sosyal sınıf gibi toplumsal temelli güç odaklarının etkisi altında mümkündür (Mesthene, 1971: 20).

Birçok sosyal bilimci, teknolojik araçlarla oluşan zihniyeti değerlendirirken farklı görüşler öne sürmektedir. Bir kısmı, teknolojiyi nimet, bir kısmı da endişe kaynağı olarak nitelendirmektedir. İlk görüşü savunanlara göre, teknolojik araçlar, insanların günlük faaliyetlerinin önemli bir kısmını yerine getiren, birçok endişeden kurtaran özellik arz etmektedir. Hemen hemen her sorunun teknolojiyle giderilebileceği yönünde bir düşünce hakimdir. İkinci görüşü öne sürenler ise teknolojinin hâkim olduğu toplumda, teknolojik aygıtlarla insanların sınırlandırıldığı sorunsalına işaret etmektedir (Reijen ve Loo, 2003: 212-214).

İletişim çalışmalarında, teknolojinin, ortaya çıktığı alanı değiştirdiğini ya da değiştireceğini savunan teknolojik determinizm yaklaşımı ile değişimi açıklamada teknolojiyi göz ardı ederek idealizme düşen konumlanmalar öne çıkmaktadır. Teknolojik determinist yaklaşım, teknolojinin bağımsız hareket tarzına işaret etmektedir. Bu yönüyle bütün toplumsal etkinlikleri saptama etkisine sahip olduğu varsayılan teknolojinin, ekonomiden politikaya ve gündelik yaşama kadar tüm ilişki ve kurumları etki altına almaktadır. Bu yaklaşım, teknolojiye dair umutlu bir geleceği vadetmektedir. Diğer taraftan, eleştirel yaklaşımlar ise teknolojinin kendi başına belirleyicilik taşıyacağı görüşünü reddetmekte, belirleyici olanın kapitalist sistem olduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşım, egemen güçlerin yönetilenleri ve işçi sınıfını manipüle etmek amacıyla teknolojik araçları kullandığını öne sürerek olumsuz yönlerine ve etkilerine vurgu yapmaktadır.

Olmann (2012: 314), teknolojinin, birçok açıdan kendisinin belirlediği varsayılan toplumsal hayatın farklı alanlarının niteliklerine ve bu alanlarda meydana gelen değişikliklere bağımlı olduğunu, dolayısıyla, teknoloji ve değişim ilişkisine yönelik bütüncül bir yaklaşımı benimsemenin daha anlamlı olacağını belirtir. Teknoloji alanındaki gelişmelere bağlı olarak gazetecilik alanında yapılan araştırmalarda, üretim sürecindeki yönelimler ile bilgiyi işleme ve dağıtım aşamalarındaki temel özelliklerin, yeni teknolojilerin mevcut pratiklerdeki uygulanma düzeyinden ve biçiminden, ne derece ve nasıl kullanıldığından hareketle ele alınmaktadır (Steen- sen, 2011: 312). Araştırmamızda da böylesi bir yaklaşımı benimsemekle birlikte televizyon haberciliği alanında iş yükü analizinde teknolojik değişim, sonuçlarıyla birlikte ele alınmıştır.

3. İş Yükü

İş yükü, çalışanlar açısından işi yapmak için harcanan zaman ve enerji, örgütsel açıdan ise verimlilik olarak ifade edilmektedir (Maslach ve Leiter, 1997: 38). Bazı araştırmacılar iş yükünü nitel ve nicel açıdan tanımlarken bazı araştırmacılar da iş yükünü çalışılan süre ve algılanan iş yükü bakımından değerlendirmektedir (Tayfur, 2011). Belirli bir iş, bir çalışana göre “aşırı” olarak algılanırken bir diğer çalışan için “normal” olarak görülmektedir. Başka bir tanımlamada da iş yükü kavramı, çalışanların kapasitesinin üstünde görev ve sorumlulukların sınırlı sürede ve kısıtlı kaynak ile yerine getirilmeye çalışılması durumu olarak ifade edilmektedir (Ashfaq v.d., 2013).

Ergonomide, iş yükü konusu fiziksel, zihinsel, çevresel ve konumsal faktörler olarak dört ayrı başlık altında değerlendirilmektedir. Fiziksel faktörler; yükün ağırlığı, taşıma frekansı, süresi ve mesafesine göre farklılaşan işin fiziksel güce bağlı olan kısmı olarak ele alınırken, zihinsel iş yükü faktörlerini, hesaplama, karar verme ve iletişim kurma gibi zihinsel faaliyetlerin yerine getirilmesi sürecinde algılanan iş yükü oluşturmaktadır. Sıcaklık, aydınlatma, gürültü, titreşim, toz ve radyasyon gibi bazı zararlı maddeler, çalışma ortamında olumsuzluk yaratan çevresel iş yükünü, vücut hareketlerinin tersliği ve elverişsiz konumdan dolayı algılanan iş yükü faktörleri de konumsal faktörler olarak ifade edilmektedir (Dağdeviren v.d., 2005: 521).

İş yükü, çalışma alanlarının tarihsel gelişim sürecinde dönüşüme uğramaktadır. İnsan emeğine ve çalışma şartlarına dair önemli ve köklü değişim, sanayi devrimiyle başlamış, buhar gücü organik ve doğal güçlerin yerini almıştır (Talas, 1997: 25-26). Dünya üzerinde yaşanan bu değişim, küreselleşmenin ve bilişim/iletişim teknolojilerindeki değişimlerin etkisiyle gittikçe hızlanmaktadır. Zaman ve mekân kavramları değişmekte, sanayi toplumlarından bilgi toplumuna geçildikçe çalışanlar arasında eğitilmiş ve uzman sınıfın önemi artmaktadır (Drucker, 1998: 192-193).

4. Televizyon Gazeteciliği ve Kullanılan Teknolojilere Dair Tarihsel Değerlendirme

Televizyon haberciliğinin doğru bir Şekilde anlaşılabilmesi için bugün olduğu yere nasıl gelindiğini, yani gelişim sürecini anlamak gerekir. Televizyon haberciliğinin gelişim sürecine yönelik değerlendirmelerde, teknolojinin önemli bir faktör olarak ele alındığı görölmektedir. Özellikle iletişim alanında ortaya çıkan her yeni teknoloji, alanın gelişiminde, çalışanların üretim süreçlerinin yeniden tasarlanmasında rol oynamaktadır (Chadwick, 2014: 16).

Televizyonun gazetecilik alanına dâhil olduğu döneme kadar haber üretim süreçlerinde kullanılan teknolojilerde belirli düzeyde ilerleme sağlanmış, gazete ve radyoya göre oluşan habercilik anlayışı, bu yeni kitle iletişim aracının yapısal özelliklerine göre yeniden yapılanmıştır. Yazılı basın ve radyo gazeteciliğinde olduğu gibi aynı haber kaynaklarından beslenen televizyon gazeteciliğinde, görüntü ve ses eşliğinde haberlerin toplanması, düzenlenmesi ve sunumu için görüntü çekim, kayıt, montaj ve iletim cihazlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Tokgöz, 2015: 443). Haber üretim sürecinde, çok daha sistematik çalışma planları uygulanmakta ve kapsamlı bir iş birliğine başvurulmaktadır. Televizyon haberlerinin hazırlanma sürecinde, haber müdürü, editör, muhabir, kameraman, kurgu montaj operatörü rol alırken, haberlerin yayın sürecinde ise haber yayın yönetmeni, spiker, ses operatörü, resim kayıt görevlisi, ışıkçı, KJ operatörü, spiker, promter sorumlusu ve teknik yönetmen görev almaktadır (Kars, 2002: 600-614). 1945'ten sonra dünyada başlayan televizyon yayıncılığında üretim tarzı, kullanılan teknolojik araçlara göre oluşmaktadır. 19. yüzyılda ilk televizyon haberleri bülteni, resimli radyo haberi formatında sunulmuş, haber bültenlerinde kullanılan hareketsiz resimler yerini 1951'den itibaren hareketli görüntülere bırakmıştır (Uyguç ve Genç, 1998: 144).

Türkiye'de televizyon haberciliğini başlatan kurum olan TRT'nin ilk televizyon haberi, 31 Ocak 1968'de saat 19.15'te yayınlanmıştır. (Akıllıoğlu, 1990: 30). İlk dönemlerde, yurt içindeki gelişmeler, TRT'nin kendi personeli tarafından habereleştirilirken diğer ölkelerde yaşanan gelişmeler ise uluslararası haber-film kuruluşları aracılığıyla izleyiciye aktarılmıştır. Yurt dışındaki gelişmelere dair görüntülere erişim sürecinde söz konusu dönemde zorluk yaşandığını aktaran Cankaya (2003: 79), Avrupa ile radyo-link bağlantısının olmaması nedeniyle Apollo-II uzay deneşininin, 1 gün sonra ancak banttan yayınlanabildiğini belirtmektedir. Yurt içinde de 1980'e kadar habercilik alanında film kamerası kullanan televizyon habercileri, görüntülerin haber merkezine iletilmesi sürecinde fazla zaman kullanmaktaydı. Sahadan haber merkezine görüntü transferi için otobüs ve yolcu uçakları gibi ulaşım araçlarından yararlanan TRT habercileri, 10 Şubat 1980'den itibaren ENG kameralarını kullanmaya başlamış, görüntüleri de yeni teknoloji sayesinde

radyo-linkler üzerinden haber merkezine transfer etme imkânı bulmuştur. ENG kameralar, görüntünün düzenlenmesi ve işlenmesini daha kolay hâle getirirken haber akış sürecine de hız kazandırmıştır. Kamera teknolojilerindeki gelişmelerin sonucu ortaya çıkan BETACAM kameralar ise 1985'te ENG kameralarının yerini almıştır (Akıllıoğlu, 1990: 75). Görüntü çekimi ve kayıt bölümünün tek bir cihazda toplandığı BETACAM kameralar, daha önce iki kişinin yaptığı bu işlemleri bir kişinin yapabileceği seviyeye taşımıştır. Günümüzde artık dijital kameralar kullanılmakta, görüntü kaydı küçük çiplere yapılmaktadır. Bir taraftan kamera ve görüntü kayıt teknolojileri gelişirken aynı zamanda görüntü okuma, işleme ve aktarım teknolojilerinde de yenilikleri ortaya çıkaran gelişmeler yaşanmıştır. Televizyon haberciliğinin ilk dönemlerinde film üzerine kaydedilen ve taşınması zor kaset ortamlarında yer alan görüntü, dijital yayın teknolojilerinin ortaya çıkmasıyla VCD, DVD ve çip gibi yeni ortamlara aktarılmış ve bilgisayarlar aracılığıyla okunarak uydu bağlantısıyla yayınlanması ve anlık transferi mümkün hâle gelmiştir. Diğer taraftan görüntü işleme bakımından, kurgu setlerinde de kullanılan analog tekniklerin yerini, bilgisayarlara geçiş sürecinde çok daha pratik yöntemler almıştır (Bay, 2007: 53-54). Görüntüyü uzak noktalara ulaştırmayı sağlayan cihazlarla ilgili gelişimin de televizyon haberciliği açısından önemli sonuçları görülmüştür. Uydu teknolojisine geçilmesiyle 1980'li yılların ortalarından itibaren televizyon haberciliği görüntüsel olarak hızlanmış, yerinden canlı yayın yapılma imkânı ortaya çıkmıştır. Daha önce link hatlarıyla yapılan görüntü aktarımı, bu dönemden itibaren uydu üzerinden gerçekleştirilmiştir (Kars, 2015: 152-153).

Yakın bir geçmişe kadar, televizyon haberciliğinde, haber toplama ve iletim süreçlerinde yaşanan zorlukların bir diğer önemli nedeni ise ulaşım alanında yaşanan kısıtlı imkânlardır. Coşkun'un editörlüğünü üstlendiği "Kendi Anlatımlarıyla Duayen Gazeteciler" isimli eserde (2004), Türkiye'de yeni teknolojilerin olmadığı dönemlerde muhabirlik yapan gazetecilerin üretim pratikleriyle ilgili paylaşımları aktarılırken, özellikle habere erişim süreçlerine de ayna tutulmaktadır. Dönemin muhabirlerinden Ercan San'ın anlatımlarında, kısıtlı iletişim imkânlarına bağlı olarak haber üretiminin fazla zaman alan iş olduğu belirtilmektedir. Eserde, 1970'li yıllarda, TRT'de habercilik yapan Ercan San'ın, haber toplama sürecine ilişkin şu ifadelerine yer veriliyor:

"Ulaşım imkânları çok dardı. Bir siyasi liderle yurt gezilerine çıktığımız zaman 4-5 gazeteci bir araya gelerek bir araç kiralar ve onunla takip etmeye çalışırdık. Ankara'dan çıktuktan 20-25 gün sonra tekrar Ankara'ya dönebilirdik. Çok uzun ve zor seyahatlerdi. O zaman teknik imkânlar çok daha dar anlamdaydı. Bizde teypler vardı ki taşınması bile zordu" (Coşkun, 204: 139-140).

Gazetecilerin sahada habere erişimi açısından önem arz eden ulaşım ağları artık çok daha ileri düzeye ulaşmış, aynı zamanda iletişim alanında zaman ve mekân faktöründen kaynaklı engellerin aşılmasını sağlayan yeni teknolojiler de gazetecilik alanında 1990'lı yıllardan sonra kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde haber ve görsellerinin toplanması, depolanması ve dağıtımında temel bir araç olarak kullanılan yeni iletişim teknolojilerinden internetin altyapısı, Türkiye'de 1990'lı yıllardan sonra oluşmuştur. Aynı yıllar, Türkiye'nin ilk özel televizyon yayın kuruluşlarının da kurulmaya başladığı dönem olmuştur. Özel televizyon kanallarının kurulmasından birkaç yıl sonra, televizyon yayın kuruluşlarına ait web siteleri ortaya çıkmaya başlamış, bilgisayar ve internet teknolojisindeki gelişmelerin sonucu olarak bu platformlara özgü içerik üretimi önem kazanmıştır (Dikmen, 2017, s. 429).

Günümüzde, televizyon haberi üretim sürecinde, daha fazla teknik ekipman kullanılmakta ve çeşitli iletişim kanalları üzerinden haberler hazırlanmaktadır (Geyik, 2021: 67-68). Mobil internetin kapsama alanının genişlemesi, akıllı cep telefonu ve tablet bilgisayar gibi cihazların geliştirilmesi, insanlara istedikleri yerden iletişim ağına katılma imkânı sunmuştur (Başaran, 2010: 145-146). Yeni iletişim ortamları sayesinde zaman ve mekân faktöründen kaynaklanan engeller aşılmakta, habercilerin çalışma alanları yeni iletişim ortamlarına göre yeniden tasarlanmaktadır. Televizyon haber bültenlerinde yer verilen birçok haber yerinden canlı yayınlarla aktarılabilmektedir. Mobil internet teknolojileri öncesinde, sınırlı sayıda bulunan ve motorlu bir araç üzerine kurulu uydu sistemi üzerinden yapılan canlı yayınlar, artık tek bir kişinin kullanabildiği 3G ve 4.5G cihazları üzerinden yapılabilmektedir.

İçerik üretim, sunum, iletim ve dağıtım süreçlerini değiştiren teknolojik yenilikler, yayıncı kuruluşların personel sayısını azaltarak veya gruplara ayırarak yoğun iş bölümüne gitmesiyle sonuçlanmıştır. (Seçkin, 2013, s.55- 60). Özellikle WhatsApp gibi yeni mobil iletişim uygulamaları üzerinden yürütülen yeni iş birliği modelleri, haber üretim sürecine yön vermeye başlamıştır. Yeni iletişim ortamları üzerinden gerçekleşen haber üretimine dair farklı değerlendirmelere karşın, artan içerik üretimi ve hızlanan haber akışının gazetecilere yeni sorumluluklar yüklediği varsayımından hareketle yapılan bu çalışmada, televizyon haberciliğindeki gelişmelere bağlı olarak iş yükünü oluşturan faktörlerde yaşanan dönüşüme dair bir perspektif sunulmuştur.

5. Televizyon Haberciliği Alanında İş Yükü Dönüşümünün TRT Üzerinden İncelenmesi

5.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, teknolojik gelişmelerin televizyon gazetecilerinin haber üretim sürecinde üstlendikleri iş yükü üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak üzere tasarlan-

miş nitel çalışmadır. İlk aşamada literatür bilgilerin not edilmesi şeklinde veri toplama tekniği kullanılmış, bu yöntemle elde edilen notlar, daha sonra çalışmanın kuramsal yapısındaki başlıklar altında sistemli hâle dönüştürülmüştür. Literatür taramasının yanı sıra, kapsamlı verilere ulaşılması amacıyla katımlı gözlem yöntemine başvurulmuştur.

Katımlı gözlem, araştırma konusuna ilişkin verileri toplamak için araştırmacının mekâna, zamana, fail ve olaylara tanıklık etmesine dayanan yöntemdir. “Etnografik araştırma tekniği” olarak da anılan katımlı gözlemlerde, araştırmacı gözlem yaparken aynı zamanda gözlemlenen sürece de dâhil olmaktadır. Katımlı gözlemlerde, failerin şeyleri nerede yaptıkları, hangi ortak bilgi veya fikirlere sahip olduğu, eylemliliği kimin başlattığı, kimin kime ve nasıl tepki gösterdiği, eylemin ne zaman ve ne kadar sürede gerçekleştiğine ilişkin veriye ulaşma imkânı bulunmaktadır (Geray, 2017: 164-165).

Televizyon habercilerinin iş yükünü oluşturan faktörlere dair kapsamlı veriyi yerinden elde etme olanağı sunması nedeniyle tercih edilen katımlı gözlem yöntemi kapsamında, araştırmacının örneklemini oluşturan TRT’de, haber üretiminde rol alan haber müdürü, editör, muhabir, kameraman ve kurgu montaj operatörlerinin çalışmaları, 24 Ocak – 1 Şubat 2019 tarihlerinde, bir hafta süreyle izlenmiştir. TRT Ankara Haber Merkezi’nde görevli personelin çalışma alanlarında yapılan gözlem sürecinde habercilerin çalışma ortamı, sorumlulukları, mesai sistemi, iş bölümü, çalışma planları, kullandıkları yeni teknolojilere ilişkin yerinden veri toplama imkânı elde edilmiştir.

Yoğun bir veri toplama aşamasının ardından ortaya çıkan temalar sınıflandırılarak, 4 kategori belirlenmiştir. Televizyon haberciliği alanında çalışanların iş yükünü oluşturan faktörlere dair elde edilen veriler, “fiziksel”, “zihinsel”, “konumsal” ve “çevresel” iş yükü şeklinde kategoriler oluşturularak analiz edilmiştir.

5.2. Araştırmanın Evren, Örneklem ve Sınırlılıkları

Bu araştırmanın evrenini televizyon gazeteciliği alanı, örneklemini TRT, örneklem grubunu ise bu kurumun Ankara Haber Merkezi personeli oluşturmaktadır. TRT’nin örneklem olarak belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemi esas alınmıştır. Amaçlı örneklemede, örneklemini oluşturan birimler, araştırma problemine cevap bulunacağına inanılan kişilerden oluşmaktadır (Sencer, 1989: 386). Erdoğan’a göre (2007: 174-176), bu örnekleme yönteminde, örneklem birimlerinin, amaca en uygun şekilde hizmet edeceği düşüncesi söz konusudur. Bu noktadan hareketle, teknolojik gelişmelerin televizyon habercilerinin iş yüküne etkilerini ortaya koymaya yönelik bu çalışmada, TRT’nin örneklem olarak belirlenmesine etki eden kıstaslar şöyle ifade edilebilir;

- TRT'nin, Türkiye'de varlığını sürdüren en eski televizyon yayın kuruluşu olmasına bağlı olarak habercilik alanına sunduğu tarihsel katkılar
- Türkiye'de haber ağı en geniş olan ve en fazla haberci istihdam eden televizyon kuruluşu olması
- TRT'nin devlet desteğiyle teknolojik altyapısını yenileme çabaları

Bu araştırma, oldukça yoğun verilerin elde edildiği ve özgün analizlerin sunulduğu kapsamlı çalışma olmuştur. Her çalışmanın olduğu gibi bu araştırmanın da sınırları söz konusudur. Mali, akademik ve bedensel enerji kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmak ve verilerin güvenilirliğini sağlamak üzere, araştırmaya getirilen bazı sınırlılıklar şöyle;

- Örneklem, TRT Ankara Haber Merkezi birimiyle sınırlandırılmıştır.
- Çalışma, televizyon habercilerinin iş yükünü oluşturan faktörlerin teknolojik gelişmeler bağlamında incelenmesine dayanmaktadır.
- Araştırmanın bir diğer sınırlandırma pratiği, televizyon haberciliği alanının yapısal özelliklerine dair teorik yaklaşım düzeyine ilişkindir. Televizyon habercilerinin çalışma alanları, ideoloji, söylem ve dil gibi birçok bileşenle ilişkilidir. Bu araştırmada, televizyon haberciliği alanı faillerinin üretim koşulları ve pratikleri tartışılıp, alanın araçsal tasarımına bağlı olarak değişen iş yükü ele alındığından, ideoloji ve söylem gibi bileşenler kapsam dışında tutulmuştur.

6. Bulgular ve Yorum

Araştırma kapsamında, Ankara'da, TRT Genel Müdürlüğü binasında bulunan Ankara Haber Merkezi'nde görevli personelin çalışmaları, 1 hafta süreyle izlenmiş, haber merkezi müdürü, editör, muhabir, kameraman ve kurgu operatörlerinin çalışma ortamları, kullandıkları yeni teknolojiler, mesai sistemi, sorumlulukları, iş bölümü, haber üretim pratiklerine ilişkin kapsamlı verilere ulaşılmıştır. Toplanan verilere göre, televizyon haberciliği alanı faillerinin iş yükünü oluşturan fiziksel, zihinsel, çevresel ve konumsal faktörler, teknolojik gelişmeler bağlamında analiz edilmiştir.

6.1. Haber Müdürünün İş Yükü

Araştırmanın bu bölümünde, TRT Ankara Haber Merkezi Müdürünün iş yükünü oluşturan fiziksel, zihinsel, çevresel ve konumsal faktörler, teknolojik gelişmeler bağlamında ele alınmıştır. Haber müdürünün kullandığı temel araçların, akıllı telefon, mobil internet ve taşınabilir bilgisayar olduğu görülmüştür. Mesaisine, sabah 09.00'da gündem toplantısıyla başlayan haber müdürünün, bu toplantıda ele alı-

nan program, etkinlik veya özel haber çalışmalarını anlık olarak izleme ve yönetme imkânı bulunmaktadır. Yeni iletişim teknolojileri öncesinde, haber organizasyonu için bire bir telefonda veya yüz yüze görüşmelerde bulunurken artık bu işlemlerin mobil internet, akıllı telefon ve bu teknolojilere özgü yeni iletişim platformu WhatsApp sayesinde, mekân ve zaman sınırlaması olmaksızın yapılabildiği tespit edilmiştir. WhatsApp, haber müdürüne, bulunduğu herhangi bir yerden, muhabir veya editörlerle her an etkileşim kurma, haber değerlendirme süreçlerini izleyip kontrol edebilme olanağı sunmaktadır. Nitekim çalışmaları izlenen haber müdürünün de birimindeki üretim süreçlerini tüm personelin katılımcı olduğu WhatsApp grupları ve bilgisayar üzerinden kurumun haber yazılım sistemi Octopus aracılığıyla takip ettiği, değerlendirme ve yönlendirmeleri yaptığı belirlenmiştir.

Fiziksel enerji harcama bakımından, haber müdürünün iş yükünü oluşturan faktörün, akıllı telefon ve bilgisayarı yoğun bir şekilde kullanmak olduğu söylenebilir. Mobil iletişim uygulamalarıyla haber organizasyonunu kısa sürede yapabilen haber müdürü, günün her anında devam eden haber akışına bağlı olarak akıllı telefon ve bilgisayar kullanmak gibi işlere mesai saatleri dışında da fiziksel enerji harcamak durumundadır. Haber merkezinin gündem listesinde yer verilen rutin programların bile sabah 09.00-24.00 arasında planlandığı görülürken, diğer saatlerde de sosyal medya paylaşımları veya son dakika gelişmelerin haberleştirilme sürecinin izlenmesi söz konusudur. Haber müdürü, gündeme alınan konuları ve son dakika yaşanan her gelişmeyi, mobil iletişim platformları ve Octopus üzerinden takip etmekte, düzensiz mesai yapmaktadır.

İletişim kurma, karar verme ve hesaplama gibi faaliyetlerin yerine getirilmesi sürecinde algılanan iş yükünü oluşturan zihinsel faktörlerin de yeni iletişim teknolojilerinin ekolojik yapısına göre yeniden üretildiği gözlemlenmiştir. Yeni teknolojiler, haber müdürünü daha fazla iletişim eyleminde bulunmaya sevk etmiştir. Haber müdürü, 30'un üzerinde haber üretim elemanının katılımıyla oluşturulmuş "Ankara Haber Merkezi" ve "TRT Ankara İletişim" isimli iki ayrı WhatsApp grubunda yer alarak haber organizasyonu kapsamında gerçekleştirilen iletişim eylemine dâhil olmaktadır. Haber müdürünün, mesai saatleri dışında da paylaşımın yapıldığı söz konusu sohbet gruplarındaki mesaj trafiğini takip etmek, haber süreçlerine dair ilişkin mesajlara anlık yanıt vermek ve hızlı karar alıp bildirmek durumundadır.

Çevresel iş yüküne ilişkin bulgular ise haber müdürünün çalışma ortamında olumsuzluk yaratacak faktörlerde de değişimin olduğunu göstermektedir. Kurumda, özel odası bulunan, zaman zaman haber merkezinde kurulu toplantı masasında çalışmalarını yürüten haber müdürünün iş yükünü oluşturan çevresel faktörlerin, teknoloji yoğunluklu üretimin etkisiyle oluştuğu söylenebilir. Haber akış hızının

artması, yüz yüze iletişimin yerini yeni iletişim ortamlarının almasıyla bilgisayar ve akıllı telefon gibi araçların yoğun şekilde kullanılmasına bağlı olarak, bu cihazlardan kaynaklanan radyasyon ve mavi ışığa sürekli maruz kalınmaktadır.

Konumsal faktörlere ilişkin iş yükü ele alındığında, haber müdürünün, üretim sürecinde uzun süreli oturma pozisyonunda bulunma gibi vücut duruşuna bağlı olarak sağlık problemlerine yol açabilecek durumda olduğu gözlemlenmiştir. Yeni teknolojilerin haber üretim sürecindeki rolü arttıkça bilgisayar ve akıllı telefon ekranına odaklanmak gibi boyun ve belde uzun süre hareketsiz kalmaya neden olan konumsal iş yükü faktörlerin de etkisini artırdığını söyleyebiliriz.

6.2. Editörlerin İş Yükü

Çalışmanın bu bölümünde de TRT Ankara Haber Merkezi'nde, haber yapımında muhabirleri yönlendirmek, haberleri kontrol etmek ve gerek görülmesi hâlinde yeniden düzenlemekten sorumlu 4 editörün çalışmaları ele alınmaktadır. Ekonomiden sağlığa, eğitimden çalışma hayatına kadar her haber dalında mesleki deneyim ve donanım sahibi editörlerin iş yükünü oluşturan faktörlerin, kullanılan yeni teknolojiler bağlamında dönüşüme uğradığı gözlemlenmiştir. Editörlerin günlük mesai, gündem toplantısı hazırlıklarıyla başlamaktadır. Toplantı öncesinde muhabirlerin ve haber kaynaklarının katkısıyla haberleştirilmek üzere gündeme alınacak program veya etkinlikleri belirleyen editörler, haber müdürünün onayından sonra belirli bir formatta düzenlediği gündem listesini, kurumun haber yazılım sistemi Octopus ve WhatsApp grupları aracılığıyla, haber merkezi personeliyle paylaşmaktadır. Rutin programlar ve özel haberler için çalışma planı ile görevlendirilen ekiplere dair bilginin yer aldığı gündem listesi, gündem toplantısında ayrıca ele alınmaktadır. Takip edilecek programlara dair muhabirlerin nasıl çalışma yapmaları gerektiği hususunda görüşlerini paylaşan editörler, gündem toplantısı sonrasında, rutin haber çalışmaları ve son dakika gelişmelerini izlemekte ve muhabirlerin ürettiği içerikleri bir süzgeçten geçirerek Octopus üzerinden yayına sunmaktadır. Editörler, tüm bu görevlerini akıllı telefon ve bilgisayar aracılığıyla yerine getirmektedir. Her haber için adeta zamanla yarışan, muhabirlerin hazırladığı son dakika ve rutin haberleri bir an önce yayına vermenin çabası içinde oldukları gözlemlenen editörlerin en önemli fiziksel iş yükü faktörünün, yoğun şekilde akıllı telefon ve bilgisayar kullanmak olduğu söylenebilir. Artan üretim hızı, editörü daha fazla haberle karşı karşıya bırakmıştır. Editörlerin, mesai saatleri boyunca boş bir anlarına rastlanılmamış, sürekli muhabirlerin ilettikleri haberleri yayına hazır hâle getirme işlemlerini yapmak durumunda oldukları gözlemlenmiştir.

Editörlerin iş yükünü etkileyen zihinsel faktörlerin de yeni iletişim teknolojilerinin ekolojik yapısına göre dönüşüme uğradığı görülmektedir. Editörlerin haber üretim elemanlarıyla iletişim eylemlerinde, yüz yüze iletişim kanalının yerini WhatsApp gibi mobil iletişim uygulamaları almıştır. Bir taraftan bilgisayardan haber düzenlerken aynı anda WhatsApp üzerinden haberlere ilişkin paylaşımları izleyebilmekte, gerek duyulması hâlinde buradan iletişime dâhil olabilmektedir. Telefon görüşmesi yerine çoğunlukla WhatsApp üzerinden yazışmayı tercih eden editörlerin kullandığı bu uygulama, iş yükünü oluşturan önemli bir zihinsel faktörü de beraberinde getirmiştir. Sahada haber takibinde bulunan muhabirlerin paylaştığı her gelişmeyi izlemesi beklenen editörlerin, hızlı değerlendirip karar vermesi gerektiğinden, hata yapma riski artmaktadır. Bu durum, editörler açısından önemli bir stres kaynağı oluşturmaktadır.

Çevresel faktörler bakımından, iş yükü ele alındığında, bilgisayar, televizyon ve mobil iletişim teknolojileriyle donatılan haber merkezinde, diğer haber üretim elemanlarıyla birlikte mesai yapan editörlerin, mesai boyunca ara vermeden bilgisayar kullanmasına bağlı olarak radyasyon ve mavi ışığa maruz kalmanın yanı sıra, televizyon yayınlarının oluşturduğu kesintisiz sesin de etkisi altında buldukları görülmüştür. Canlı yayın imkânlarının sınırlı ve dolayısıyla haber akışının daha yavaş olduğu dönemde, bilgisayar karşısında mavi ışığa maruz kalmak gibi çevresel faktörlere daha az maruz kalan editörlerin, haber üretiminde görülen yoğunluğun sonucu bu tür zararlı faktörlerin etkisini daha fazla hissettikleri ifade edilebilir.

Mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, editörlerin iş yükü bakımından konumsal faktörlerin de etkisini artırmıştır. Editörlerin, mesai boyunca, haber müdürüne benzer bir durumda, bilgisayar başından kalkma fırsatı bulamadıkları ve sürekli oturma pozisyonunda çalıştıkları gözlemlenmiştir. Uzun süre aynı duruş pozisyonunda çalışmakla oluşan konumsal iş yükü faktörü, her ne kadar editörler için bilinen iş yükü olsa da mobil iletişim teknolojilerinin sonucu ortaya çıkan haber yoğunluğuyla etkisini artırdığı söylenebilir. Her gelişmenin kamuoyuyla anlık paylaşılabilme imkânı, habercilik alanında hız algısını değiştirirken haberi 1-2 dakika bile bekletmek artık sorun olarak görülmektedir. Dolayısıyla editörler, haber akış sistemine sunulan haberleri yayına hazırlarken kahve molası verme gibi durumun olmadığı görülmüştür. Haberleri yayına hazır hâle getirme telaşesinde buldukları gözlemlenen editörler, haberi beklenen sürede yayına sunmakla yükümlüdür. Editörlerin, saat 17.30'da akşam nöbetçisine görevi devrederken bile kurumun haber akış sisteminde yayına verilmeyi bekleyen haberler bulunduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, 8 saatlik çalışma boyunca bilgisayar karşısında uzun süreli oturma pozisyonunda kalmak, editörler için ciddi konumsal iş yükü oluşturmaktadır.

6.3. Muhabirlerin İş Yükü

Çalışmanın bu bölümünde de muhabirlerin iş yükünü oluşturan faktörlere ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Televizyon haberciliğinde içerik üretiminden sorumlu haber elemanı olarak muhabirler açısından yeni teknolojilerle bazı iş yükü faktörlerinin ortadan kalktığı, ancak yeni fiziksel, zihinsel, çevresel ve konumsal iş yükü faktörleriyle karşı karşıya kalındığı saptanmıştır.

TRT Ankara Haber Merkezinde gün içindeki bültenlere ve ana haber kuşaklarına haber hazırlamakla sorumlu 30'a yakın muhabir görev yapmaktadır. Cumhurbaşkanlığı, Muhalefet Partileri, Savunma, Polis-Adliye-Yargı, Diploması, Ekonomi, Ulaştırma, Eğitim, Kültür-Sanat-Turizm, Sağlık, Çevre-Orman-Tarım Kent, Çalışma Hayatı masaları oluşturulmuş, bu alanlarla ilgili haber üretim sorumluluğu belirli muhabirlere verilmiştir. Yoğunluk durumuna göre, bir muhabirin, alanı dışında başka bir alanda da görevlendirilmesi söz konusu olabilmektedir.

Muhabirlerin, haber üretiminde kullandıkları teknolojik araçların, 4.5G canlı yayın cihazı, akıllı telefon, taşınabilir bilgisayar ve bu teknolojiler üzerinden erişim sağlanan kurumun haber yazılım sistemi Octopus, sosyal medya platformları ile WhatsApp gibi uygulamalar olduğu belirlenmiştir. Her alan muhabiri, haber merkezi ve haber kaynaklarıyla iletişimin sağlandığı birden fazla WhatsApp grubunun katılımcısıdır. Polis, adliye alanında 5, sağlık alanında 3, eğitim ve kültür sanat turizm alanlarında 6, ekonomi alanında 4, diploması alanında 5, spor alanında 5, Cumhurbaşkanlığı ve AK Parti muhabirliği alanında 6, CHP muhabirliği alanında 1 WhatsApp grubu bulunurken alan muhabirlerinin tamamı çalıştıkları kurum tarafından yönetilen 3 ayrı WhatsApp grubunun da üyesidirler. Muhabirler, aynı zamanda alanlarıyla ilgili onlarca haber kaynaklarının Twitter, Facebook ve YouTube gibi sosyal medya platformlarındaki sayfalarının takipçisidirler. Muhabirler, önemli gelişmeleri, buldukları herhangi bir yerden mobil 4.5G cihazı ile canlı bağlantı kurarak TRT kanallarında sunabilmekte ve haber metinlerini de Octopus sistemi üzerinden haber merkezine aktarabilmektedir.

İş yükü bakımından ele alındığında, muhabirlerin fiziksel iş yükü faktörlerine ilişkin dikkat çekici bulgulara rastlanmıştır. Mobil iletişim teknolojilerinin, zaman ve mekân sınırlamasını ortadan kaldırmasına rağmen muhabirlerin mesaisinin önemli kısmını yerinden haber toplama faaliyetleri oluşturmaktadır. Her muhabir, sorumlu olduğu alanda gerçekleşen olay, etkinlik veya programı yerinde izlerken, canlı bağlantı yapmak üzere yanında 8-10 kilogram ağırlığında 4.5G cihazı, akıllı telefonu, bilgisayar ve mikrofon taşımaktadır. 3G ve 4.5G cihazları öncesinde, TRT'nin sınırlı sayıda bulunan, uydu teknolojileriyle donatılmış motorlu taşıtlar üzerinden canlı yayınlar sadece belirli bölgelerde yapılabilirken,

yeni teknolojik araçların sunduğu olanaklara göre artık hemen hemen her haber için muhabirlerden canlı bağlantı yapmaları beklenmektedir. Sahada haber takibi esnasında, edindikleri bilgiyi, WhatsApp üzerinden haber merkezi ile anlık paylaşan muhabirler, yöneticilerin canlı bağlantı talep etmesi hâlinde yayın için hazırlık yapmaya çok az zaman bulabilmektedir. Kameraman, 4.5G cihazını aktif hâle getirene kadar, 2-3 dakika içerisinde yayına hazır olması istenen muhabirin, bu sürede derlediği haberi izleyiciye aktarmak durumunda olduğu gözlenmiştir. Öte yandan, yeni mobil iletişim teknolojileri, haber kaynaklarına da kamuoyuna yönelik daha fazla mesaj paylaşma olanağı sunmuştur. Cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar gibi haber kaynakları, aynı gün içerisinde, farklı noktalarda düzenledikleri birkaç etkinliği uydu frekansı üzerinden canlı yayınlayabilirken, bunun yanı sıra herhangi bir saatte Twitter gibi sosyal medya sayfalarından ya da FTP üzerinden paylaşımlar yapabilmektedir. Muhabirler, haber kaynaklarının bu programlarını bizzat yerinde izledikleri gibi, sosyal medya ve FTP paylaşımlarını da haberleştirebilmek için WhatsApp, Twitter, Instagram ve Facebook hesaplarını kesintisiz takip etmek durumundadır. Günlük 8 saatin üzerine çalışma yaptıkları, fazla mesailerinin karşılığında da izin kullanabildikleri belirlenen muhabirlerin, mesai dışında haber kaynaklarının yeni iletişim ortamlarındaki paylaşımlarını takip ederek haber merkezine bildirmek, gerek görülmesi hâlinde bulunduğu yerden haberini yapmakla sorumludur. Dolayısıyla, muhabirlerin, fiziksel enerji harcama süresinde belirsizlik söz konusudur.

Muhabirlerin çevresel iş yükünü oluşturan faktörlerde de bir değişim olduğu görülmektedir. İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, muhabirlerin çalışma ortamlarındaki çevresel faktörleri de yeniden üretmiştir. Muhabirler açısından 8-16 arasında değişen sayıda sim kartı bulunan 4.5G cihazının yaydığı çok yoğun radyasyon, sık sık yapılan canlı yayın bağlantısı esnasında dış mekânlarda olumsuz hava koşulların etkisi altında bulunmak, haber kaynaklarının WhatsApp grupları ve sosyal medya sayfalarından yapılan paylaşımları 7-24 takip ederken akıllı telefon ya da bilgisayar kullanımına bağlı olarak mavi ışığa maruz kalmak, muhabirlerin çalışma alanında olumsuzluk yaratan çevresel faktörler olarak saptanmıştır.

Zihinsel faktörlere ilişkin bulgular, yeni teknolojilerinin, muhabirleri çok yoğun iş yüküyle karşı karşıya bıraktığını ortaya koymaktadır. Mobil internet teknolojileri, sosyal medya platformları ve WhatsApp gibi uygulamaların, muhabirleri yoğun enformasyona maruz bıraktığı görülmüştür. Her gelişme, muhabirlerle yeni iletişim ortamlarında anlık paylaşılırken, muhabirlerin bu enformasyonu ilk karşılayan taraf olarak süzgeçten geçirip haberini yapmaya çok hızlı bir şekilde karar vermesi gerekir. Önemli bir mesajın gözden kaçırılması ya da birkaç dakikalık gecikmeyle diğer

kanallardan sonra yayına verilmesi durumu, sorun olarak görülmektedir. Her gün onlarca haber kaynağından yüzlerce paylaşılan mesajları izlemek ve değerlendirmek, muhabirler açısından ciddi stres kaynağı olduğu söylenebilir. Mobil iletişim teknolojileri öncesinde, genellikle olağanüstü gelişme olmadığı sürece normal mesai saatleri içerisinde ve çok daha az haber için iletişimsel eylemin içinde bulunan muhabirlerin artık rutin haberler için bile mesai saatleri dışında haber merkezi ve haber kaynaklarıyla etkileşim içinde bulunma durumu söz konusudur.

Muhabirlerin konumsal iş yükünü oluşturan uzun süreli oturma pozisyonunda bulunma ya da ayakta durma gibi faktörlerin yeni teknolojilerle etkisini artırdığı gözlemlenmiştir. Muhabirlerin, özellikle dış mekânda haber kaynaklarıyla yapılan canlı yayın için kamera karşısında saatlerce elde mikrofonla beklemek durumunda kaldıkları görülmüştür. Muhabirin, kamera önünden ayrılması, soru-cevap için beklenen haber kaynağının açıklamalarını kaçırmaya neden olabilir. Özellikle diğer televizyon kanallarından habercilerin de hazır bulunduğu haber takibi esnasında, TRT muhabirlerinin, kamera karşısında uzun süre ayrılmadan beklediği ve 4.5G cihazı üzerinden canlı yayın yaptıkları görülmüştür. Her önemli haberle ilgili canlı yayın yapma olanağının, haber kaynaklarıyla soru-cevap yapılan röportaj işleri için bekleme sıklığını ve süresini artırdığını söyleyebiliriz. Muhabirlerin, konumsal iş yüküyle ilgili değişen diğer bir faktör ise cep telefonu kullanımına ilişkindir. Cep telefonlarını sürekli açık tutmak, mesajları kontrol ederken ekrana odaklanıp kalmak, ciddi konumsal iş yükü oluşturmaktadır. Muhabirler için artık serbest zaman neredeyse söz konusu değildir. Günün her anında yeni iletişim ortamlarını izleme durumu, muhabirleri adeta akıllı telefonla bitişik hâlde tutmaya zorlamaktadır.

6.4. Haber Kameramanlarının İş Yükü

Çalışmanın bu bölümünde de haberlerin görselleştirilmesinden sorumlu kameramanların iş yükünü oluşturan, fiziksel, zihinsel, çevresel ve konumsal faktörlere ilişkin bulgular, teknolojik gelişmeler bağlamında analiz edilmiştir.

Bulgular, yeni mobil iletişim araçları ve kamera teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin, kameramanların fiziksel iş yükünü oluşturan faktörler bakımından bir taraftan önemli kolaylıklar sağladığı, aynı zamanda yeni iş yükü ve sorumlulukları beraberinde getirdiğini ortaya koymaktadır. TRT kameramanlarının kullandığı Sony marka HXR-NX5R Full HD Profesyonel NXCAM video kameranın, daha önce kullanılan profesyonel kameralara göre hafif ve taşınması kolay olduğu görülürken yaklaşık 2,5 kilogram ağırlığındaki kameralar, çekim teknikleri, görüntü kayıt ve transferinde de önemli pratikler sunmaktadır. Akıllı telefon veya tablet üzerinden zoom, kayıt başlatma ve durdurma gibi işlevleri uzaktan kumanda edilebilen

kameranın kayıt formatı ise kaliteyi ve kullanılabilirliği artırırken video depolama gereksinimlerini azaltmaktadır. Kullanımı pratik ve taşınması kolay yeni teknolojik kameralar, diğer taraftan kameraman açısından yeni fiziki iş yükü faktörleri ortaya çıkarmıştır. Daha önce rutin program ve etkinlikler ile son dakika gelişen olayların haberleştirilme sürecinde, UpLink servislerinde çalışan ekiplerin yaptığı canlı yayınlar, artık tek bir kameramanın sorumluluğunda 4.5G cihazı üzerinden gerçekleştirilmektedir. Yaklaşık 10 kilogram ağırlığında yeni canlı yayın cihazının kullanımı ve kameraya entegre edilerek sistemin aktif hâle getirilmesi tamamen kameramanın görevidir. Diğer taraftan, insansız hava araçları dronelar da televizyon haberciliğinde kullanılan yeni bir teknolojik araç olarak, kameramanlar açısından yeni sorumluluk ve iş yükü oluşturmaktadır. Belirli etkinlik ve olayların haberleştirilmesi sürecinde kullanıldığı belirlenen dronlarla çekim yapma ve cihazın bakım işini kameramanlar üstlenmiştir. Dolayısıyla kameramanlar hava çekiminin gerekli görüldüğü haberlerin üretim sürecinde, kamera, tripod, ışık seti, malzeme çantası, 4.5G kitinin yanı sıra drone ve ekipmanlarını taşımak durumundadır. Öte taraftan, sıradan kullanıcıların akıllı telefonlarla içerik üretebilecek duruma gelmesi, kurumsal haber kaynaklarının haberlerin görselleştirilmesinde rol alması, kameramanların iş yükünün dönüşümüne neden olan bir diğer gelişme olarak görülmektedir. Nitekim araştırma kapsamında izlenen, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla gerçekleşen AK Partinin belediye başkanları aday tanıtım toplantısı, özel bir yapım şirketi tarafından çekilen görüntülerle uydu frekansı üzerinden basına servis edilmiştir. TRT kameramanları, toplantıda sadece detay görüntü, özel röportaj ve anons çekimi ile canlı yayın bağlantılarını yapmıştır. Bunun yanı sıra, birçok alanda gerçekleşen faaliyetler haber kaynaklarının istihdam ettiği görevliler tarafından görselleştirilerek FTP üzerinden, sıradan vatandaşların da tanık olduğu olayları akıllı telefonlarıyla görüntüleyerek kurumun WhatsApp ihbar hattına iletebildiği görülmüştür.

Bulgular, yeni teknolojik gelişmelere bağlı olarak haberin detaylarını keşfetmek, kamera ve ekipmanın sorunsuz bir şekilde çalışıp çalışmadığını kontrol etmek, görselleştirilecek detayları ideal ışık, açı, plan, renk ve netlikte yakalamak, çekimi yapılan görüntüyü haber merkezine en kısa sürede iletebilmek gibi zihinsel iş yükünü oluşturan faktörlerin de değiştiğini göstermektedir. Yeni kamera teknolojileri, kameramanlara takip edilmesi gereken zoom, ışık, renk ve netlik kontrolünde kolaylık sağlamakta, bu tür işlemler akıllı telefon veya iPad aracılığıyla uzaktan yapılabilir. Kamera kayıt ve video transfer teknolojilerinin ise haber akışındaki hızın farklı bir boyuta ulaştığı ortamda görüntünün haber merkezine iletilmesi sürecinde karşılaşılan zaman baskısını azalttığı görülmüştür. Diğer ta-

raftan, yeni teknolojilerin kameramanlar açısından oluşturduğu yeni zihinsel iş yükü faktörü, canlı yayınlar esnasında ortaya çıkmaktadır. Hemen hemen her haberde canlı yayın görevini üstlenen kameramanlar, yayın hazırlığı yaparken adeta zamanla yarışmaktadır. Canlı yayın için geç kalma ya da bağlantı kesilmesi gibi olasılıkların, kameramanlar için ciddi stres kaynağı oluşturduğunu söyleyebiliriz. Kameramanlar için bir diğer zihinsel iş yükü faktörü olan haber organizasyonuna dâhil olma süreci de yeni iletişim ortamlarına uyarlanmıştır. Haber merkezi ve sahada birlikte çalıştıkları muhabirlerle WhatsApp üzerinden etkileşim hâlinde bulunan kameramanlar, haber organizasyonuna dair süreçleri artık daha kolay şekilde bu yeni iletişim ortamında takip edebilmektedir.

Çevresel iş yüküne ilişkin bulgulara göre, kameramanların alanıyla ilgili olumsuzluk yaratan faktörlerde de bir değişim söz konusudur. Canlı yayınları 4.5G cihazı ile yapma sorumluluğunu üstlenen kameramanlar, bu cihazdan yayılan yoğun radyasyona maruz kalmaktadır. Diğer taraftan, mobil iletişim teknolojilerinin ilk dönemlerinde, kameramanların çektikleri görüntünün kurgu programlarında montajını yapmak ve daha sonra haber merkezine transferi için kullandığı bilgisayarın yerini söz konusu 4.5G cihazı almıştır. Kameramanlar, sahada canlı bağlantı yapmasa bile çektikleri görüntüyü, montajlamadan, kısa sürede yayına verilmek üzere anlık transfer yapabilmek için 4.5G cihazını kullanmaktadır.

Elverişsiz konumun ve ters vücut hareketlerinin neden olduğu iş yüküne ilişkin bulgular ise kameramanların konumsal iş yükü faktörlerinde yeni teknolojilere göre değişim olduğunu göstermektedir. Eski kameraları omuzda ya da tripod üzerinde sabitleyerek çekim yapan kameramanların, yeni kameralarla çalışma esnasında vücut duruşları değişmiştir. Kameraları omuzda uzun süre kullanma sonucu bel ve boyun fıtığı, omuz çökmesi gibi meslek hastalıklarıyla karşılaşabilen haber kameramanları, yeni hafif kameraları artık elde sabit tutarak ya da tripod üzerine sabitleyerek çekim yapabilmektedirler. Çoğunlukla tripod kullandıkları görülen kameramanlar, sabit çekim esnasında ise kablosuz bağlantı özellikleri sayesinde zoom, kayıt başlatma veya durdurma gibi işlemleri akıllı telefonları üzerinden kontrol edebilmekte ve buna bağlı olarak vücut duruşlarını değiştirebilmektedir. Yeni teknolojilerin, kameramanların konumsal iş yükü koşullarını iyileştirdiği söylenebilir.

6.5. Kurgu Montaj Operatörlerinin İş Yükü

Araştırmanın bu bölümünde ise kurgu montaj operatörlerinin iş yükünü oluşturan faktörler ele alınmaktadır. Bulgulara göre, televizyonda yayınlanacak görüntülerin montajını yapmakla sorumlu kurgu operatörleri açısından fiziksel iş yükü-

nü oluşturan faktörlerin yeni teknolojilerin etkisi altında değiştiği görülmektedir. TRT Ankara Haber Merkezi'nde 2 kişi olmak üzere diğer haber birimleriyle birlikte toplam 23 kurgu montaj operatörünün görev yaptığı belirlenmiştir. Çalışmaları izlenen kurgu operatörlerinin, kullandıkları araçların bilgisayar, internet, görüntü depolama sistemi ISOFT, FTP ve kurgu programı olarak Edius olduğu saptanmıştır. Dijital kurgu sistemlerine geçilmesiyle kullanılmaya başlanan söz konusu araçlarla birlikte kamera teknolojilerinde yaşanan yenilenmeye bağlı olarak, montaj tekniklerinde de değişim yaşanmaktadır. Görüntü indirme hızının yükselmesi, FTP, ISOFT gibi mekâna bağlı olmaksızın görüntü erişim sistemlerinin geliştirilmesi, ortalama time code ile istenen görüntü karelerine erişim, kurgu yazılım programında haber görüntülerinde plaka veya sigara gibi istenmeyen görsellerin otomatik ayarlamayla mozaiklenmesi gibi yeni pratik yöntemler, görüntü montajlama süresini kısaltmış, 1 dakikalık görüntünün montaj süresini 30 dakikaya kadar düşürmüştür. Diğer taraftan mobil internet teknolojilerinin sunduğu imkânlarla bağlı olarak, kameramanlar ve abone olunan haber ajanslarının yanı sıra haber kaynaklarının FTP üzerinden görüntü servisi, kurgu operatörlerini, kesintisiz devam eden iş akışıyla karşı karşıya bıraktığı görülmüştür. Kurgu operatörlerinin, yoğunluk durumuna göre akşam mesaiye de devam edebildikleri belirlenmiştir. Fiziki iş yükünü oluşturan bilgisayar kullanma süresi, iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle azalmamış, tam tersine artmıştır. Nitekim, görüntü arşiv bilgilerine göre günlük 10-15 arasında değişen sayıda haber görüntüsünü işleyen kurgu operatörlerinin, görüntü akışına bağlı olarak akşam nöbetlerinin de olduğu ve fazla mesai yapabildikleri belirlenmiştir.

Kurgu operatörlerinin iş yüküne ilişkin bulgular, zihinsel faktörlerin de teknolojik gelişmeler bağlamında yapıldığını ortaya koymaktadır. Kısa sürede ve en doğru görüntülerle haberi anlatacak bir çıktı ortaya koyması beklenen kurgu operatörünün, aynı zamanda görüntüdeki her unsuru dikkatlice analiz etmesi, yayınlanması durumunda yaşanabilecek olumsuzlukları önceden sezinlemesi gerekir. Muhabirlerle birlikte, görüntü karelerini perfore ile uyumlu olacak şekilde seçen kurgu operatörü, renk, ışık hatalarını doğallığı bozmadan yeni yazılımların sunduğu teknikleri kullanarak giderme sorumluluğunu üstlenmiştir. Bir diğer zihinsel iş yükünün de mobil internet ve kamera teknolojilerinin gelişmesinin sonucu olarak haber kaynaklarının görüntü üretme faaliyetlerinde daha fazla rol üstlenmesiyle ortaya çıktığı saptanmıştır. Daha önce sadece TRT'nin kendi kameramanları ve haber ajansının görüntülerini kullanan kurgu operatörleri, artık yeni teknolojilerin sunduğu olanakları kullanan kurumsal haber kaynaklarının da düzenli bir şekilde basına FTP üzerinden iletildiği görüntüleri ve sosyal medya platformlarındaki

paylaşımlarını değerlendirmek durumundadır. Aynı haberle ilgili farklı kanallardan, kurgu montaj servisi personeline görüntü akışı söz konusudur. Dolayısıyla, haber görüntüsünün montajı yapılırken, bu kadar çok görüntü malzemesi arasından seçim yapmak, en ideal görüntü karesini belirlemek artık çok daha zordur. Diğer taraftan, habercilik alanında artan hız baskısı, kurgu operatörleri açısından önemli bir zihinsel iş yüküdür. Gelişmelerin anlık haberleştirilmesi ve sahadan görüntülerin eş zamanlı haber merkezine transferinin yapılması, kurgu operatörlerinin üzerindeki zaman baskısını artırmıştır.

Kurgu operatörlerinin, çevresel iş yükü faktörleri bakımından diğer haber üretim elemanlarıyla benzer süreç geçirdiği söylenebilir. İnternet ve görüntü transfer teknolojilerinin gelişmesiyle, görüntünün haber merkezine anlık aktarılabilmesinin, kurgu operatörlerini ara vermeden, bilgisayar başında uzun süre oturma pozisyonunda bulunmaya zorladığı görülmüştür. Mesai boyunca bilgisayar başından kalkmadan çalışan kurgu operatörleri, uzun süre bilgisayarın mavi ışığına maruz kalırken, bir taraftan da aynı pozisyonda bulunmaya bağlı olarak ortaya çıkan konumsal iş yükü faktörünün etkisi altında kalmaktadır.

7. Sonuç

20. yüzyılın son çeyreğinde, yeni dünya düzeni ve bilgi toplumu oluşmaya başlamış, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapılarda doğrudan ve dolaylı etkiler yaratan bu oluşum, teknolojik gelişmelerin hızlanmasıyla büyük ivme kazanmıştır. Bilgi toplumu ekseninde dönüşüm geçiren televizyon gazeteciliği de bu gelişmelerden nasibini almıştır. Televizyon haberciliği alanında, ilk dönemlerde kullanılan araçların ve üretim pratiklerinin önemli bir kısmı yok olmuş, çalışma sistemi yeniden yapılandırılmıştır. Bu yeni çalışma sisteminin oluşumunda baskın karakter ise “teknoloji” olmuştur. Özellikle son yıllarda dijital yayın sistemleri, mobil iletişim ve kamera teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, haber üretiminde köklü değişimi beraberinde getirmiştir. Yeni üretim pratiklerinin, çalışanların iş yükünü oluşturan fiziksel, zihinsel, çevresel ve konumsal faktörleri dönüşüme uğrattığı varsayılmaktadır. Bu noktadan hareketle gözlem yöntemi esas alınarak TRT özelinde yaptığımız araştırmada, alanın faillerinin iş yükünü oluşturan faktörlerdeki değişim ele alınmaktadır.

Araştırma kapsamında, bir hafta süreyle TRT Ankara Haber Merkezi’nde yapılan gözlem sürecinde, yeni teknolojilerin sunduğu olanaklar kullanılarak artık birim zamanda daha fazla haber üretmenin yanı sıra her gelişmenin canlı bağlantılarla izleyiciye aktarılması yönünde çabalara tanıklık edilmiştir. Mobil 4.5G cihazı ile canlı yayın, haber organizasyonlarına ait süreçlerin WhatsApp üzerinden yapılması, kurumsal haber kaynaklarının birçok faaliyetini uydu frekansı üzerinden

canlı yayınlaması, sosyal medya platformlarından yapılan paylaşımlar ile yurttaş gazetecilerin neden olduğu yoğun mesaj trafiği, alanın faileri açısından iş yükü faktörlerinin dönüşümüne neden olduğu belirlenmiştir. Haberciler açısından zihinsel iş yükünü oluşturan iletişimsel eylemlerin, artık yeni mobil iletişim ortamlarına uyarlandığı, daha önce yüz yüze gerçekleşen görüşmelerin WhatsApp gibi uygulamalar aracılığıyla yapıldığı belirlenirken bu yeni platformlarda haber üretimine yönelik iletişim eylemlerinin kesintisiz devam etmesi, mesleğin doğasında var olan mesaideki düzensizliği rutin hâle getirmiştir. Haber kaynaklarının günün herhangi bir saatinde kamuoyuna yönelik yeni iletişim ortamlarını kullanarak mesajlarını paylaşabilme durumu, habercilerin çalışma saatlerindeki düzensizliği daha artırmıştır. Kaynakların birçok farklı kanaldan kesintisiz aktardığı paylaşımları atlamamak, değerlendirmek ve en doğru şekilde kurgulayarak haberleştirme sorumluluğunu üstlenen habercilerin, aynı zamanda büyük bir zaman baskısı altında buldukları gözlemlenmiştir. Her önemli gelişmenin izleyiciye canlı aktarılması durumu nedeniyle hızlı karar vermek durumunda bulunan habercilerin hata yapma riskinin artması da bir diğer önemli zihinsel iş yükü faktörüdür.

Haberciler, bitmeyen haber akışı nedeniyle bilgisayar, akıllı telefon, kamera gibi teknolojileri uzun süre kullanarak fiziksel enerji harcamaktadır. Her ne kadar haberin hazırlanması bakımından, yeni teknolojiler pratik yöntemler sunsa da yeni iletişim ortamlarındaki kesintisiz veri akışı, bu teknolojilerin kullanım süresini artırmıştır. Özellikle muhabirlerin, mesai saatleri dışında da haber yazmak üzere bilgisayar kullanma, canlı yayın bağlantısı yapma, mesaj trafiğini takip etmek üzere sürekli çevrimiçi kalma durumu söz konusudur.

Haberciler, yeni iletişim teknolojilerinin televizyon gazeteciliğinde kullanım yoğunluğu arttıkça bu yeni teknolojilerin çevreye yaydığı zararlı maddelere daha fazla maruz kalmaktadır. Son dönemde canlı yayın sistemleri arasına öne çıkan 4.5G cihazı, ciddi bir radyasyon kaynağıdır. Özellikle muhabir ve kameramanların çalışma saatleri boyunca sık sık kullandıkları bu cihaz, ciddi bir çevresel iş yükü oluşturmaktadır. Yine bilgisayar ve mobil telefon kullanım süresinin artmasına bağlı olarak mavi ışığa maruz kalma durumu, habercilerin çalışma hayatında olumsuzluk yaratan yeni çevresel faktörlerdir.

Yeni teknolojiler, habercilerin, çoğunlukla aynı vücut duruşu pozisyonunda, çalışma süresini artırmış, buna bağlı olarak özellikle haber müdürü, editör ve kurgu montaj operatörleri için ciddi konumsal işi yükü ortaya çıkarmıştır. Bir taraftan birim bazda haber üretimini pratik hâle getiren, diğer taraftan kesintisiz haber akışına neden olan yeni teknolojiler, habercilerin çalışma sürelerini kısaltmamış, tam tersine artmıştır. Aynı zamanda son dakika haberciliğini daha da önemli hâle

getiren yeni teknolojiler, haberin 1-2 dakika bile geç yayına verilmesinin sorun olarak görülmesine neden olmuştur. Bu durum, habercileri çalışma saatleri boyunca bilgisayar, akıllı telefon ve bu cihazlara özgü yazılım ve uygulamaları uzun süre hareket etmeden aynı vücut duruşunda kullanmaya zorladığı görülmüştür.

Yeni teknolojilerin, birim bazında habere erişim ve haberi yayına hazırlama işini kolaylaştırdığı yönündeki değerlendirmeleri kabul etmekle beraber, alanın faillelerini üstesinden gelmesi daha zor yeni iş yükü faktörleriyle karşı karşıya bıraktığı ortadadır. Başta zihinsel iş yükü faktörlerinin değişmesine bağlı olarak, mesai saatlerinde yaşanan düzensizlik habercileri üstesinden gelmeleri çok zor bir durumda bırakmıştır. Dolayısıyla, iş yükünü belirleyen yeni faktörleri göz önünde bulundurarak, habercilerin çalışma hayatının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Çalışma sisteminin, öncelikli olarak habercilerin zihinsel iş yükünü hafifletecek şekilde düzenlenmesi, dinlenme veya mola sürelerinin belirlenerek daha verimli, ergonomik ve insancıl çalışma ortamının oluşturulması amacıyla, iş bölümünün kapsamının genişletilmesi gerekmektedir. Yeni iş yükü faktörlerine göre çalışma sisteminin düzenlenmemesi hâlinde, habercilerin mesleğine olan bağı zayıflayabileceği gibi bu alanda üretilen içeriklerde bilinen kalite sorunu da artarak devam edecektir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Akılhoğlu, S. (1990). Dünden Bugüne Televizyon. Ankara: TRT.
- Başaran, F. (2010). İletişim ve Emeperyalizm: Türkiye'de Telekomünikasyonun Ekonomi Politliği. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Bay, N. (2007). Radyo ve Televizyon Yayıncılığı. İstanbul: NKM.
- Chadwick, N. (2014). Revolutionizing the Newsroom: How Online and Mobile Technologies Have Changed Broadcast Journalism. *Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, 5(1), 1,3.
- Dağdeviren, M. E. ((2005). Çalışanların İş Yükünün Belirlenmesine Yönelik Bir Model ve Uygulaması, . Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, No: 4, 517-525.
- Derindağ, M. (2020). Türkiye'de Sosyal Medya ve İnternet Gazeteciliğinin Televizyon Haberciliğine Etkileri . İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Derindağ, M. (2020). Türkiye'de Sosyal Medya ve İnternet Gazeteciliğinin Televizyon Haberciliğine Etkileri, Yüksek Linas Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- Dikmen, E. Ş. (2017). Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Dönüşümü: Sosyal TV Yayıncılığı. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 425-448.
- Drucker P., F. (1998, s.192-193). Fırtınalı Dönemlerde Yönetim. İstanbul, : (Çev: Bülent Toksöz), İnkılap Kitabevi.
- Erdoğan, İ. (2007). Pozitivist Metodoloji. Ankara: Erk Yayınları.
- Geray, H. (2017). İletişim Alanından Örneklerle Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş. Ankara: Ütopya Yayınevi .
- Geyik, K. (2021). Savaş Haberciliğinde Değişen roller: 2. Karabağ Savaşı Örneği. Atatürk İletişim Dergisi. DOI: 10.32952/atauniiletisim.886017, s. 53-71 .
- Kars, N. (2002). Televizyon Haberciliğinde Kişiler ve Görevleri. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (15), 519-615 .
- Kaykı, H. G. (2004). Ercan San. S. Coşkun içinde, Kendi Anlatımlarıyla Duayen Gazeteciler 2 (s. 138, 153). Ankara: Ankara Üniversitesi İletişim Araştırmaları ve Uygulama Merkezi.
- Koray, M. (1992). Endüstri ilişkileri. İzmir: BASİSEN Eğitim ve Kültür Yayınları.
- Kuvvet Lordoğlu, M. T. (1995). Çalışma Ekonomisi. İstanbul: Beta Yayınları.
- Maslach, C., & Leiter, P. (1997). The Truth About Burnout. San Francisco CA: Jossey-Bass.
- Mesthene, E. (1971). Technological Change-Its Impact on Man and Society. Massachusetts: Harvard University Press.
- Nair, G. (2001). Bilginin Değişen Anlamı ve Kavram Tartışmaları. CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2 (1), 333.
- Ollman, B. (2012). Yabancılaşma: Marx’ın Kapitalist Toplumdaki İnsan Anlayışı. (A. Kars, Çev.) İstanbul: Yordam Kitap.
- Öztürk, Ş. (2020). Dijital Kültürde Alternatif Medyanın Haber Üretim Süreci ve Gazetecilik Alanının Dönüşmesi, Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saira Ashfaq, Z. M. (2013). Impact of Work-Life Conflict and Work over Load on Employee Performance in Banking Sector of Pakistan. Middle-East Journal of Scientific Research, 14(5), 688-695.
- Seçkin, G. (2013). Medya Sektöründe Ürün, Hizmet ve İçerik Üreticilerindeki Çeşitlenmeler. Akdeniz İletişim Dergisi, (20), 55-63.
- Sencer, M. (1989). Toplum Bilimlerinde Yöntem. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Soysal, A. (Mayıs 2005). Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Örgütlerde Yaşanan Teknolojik Yabancılaşma. Çimento İşveren Dergisi, , 15.
- Steensen, S. (2011). Online Journalism and the Promises of New Technology. Journalism Studies, 12(3), 311-327.
- Şahin, L., Aydın, E., & Güler, M. (2015). Teknolojik Gelişmelerin İşin Yapısı ve İş Gücünün Nitelikleri Üzerine Etkileri: Hastane Çalışanlarının Elgilerine Yönelik Bir Araştırma. İş ve Hayat, 1(1).
- Talas, C. (1997). Toplumsal Ekonomi-Çalışma Ekonomisi. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tayfur, Ö. (2011). Çalışma Hayatında Öğrenilmiş Çaresizlik ve Tükenmişliğin Nedenleri ve Sonuçları Üzerine Bir Çalışma. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Tokgöz, O. (2013). Temel Gazetecilik. Ankara: İmge Kitapevi.
- Tokyol, A. (2003, Ekim 30). “Yeni Teknolojiler ve Değişen Endüstri İlişkileri”, . http://www.isguc.org/arc_view.php?ex=80 adresinden alındı

- Tosun, G. (2016). Değişen Dünyada Gazetecilik: Yeni Eğilimler. G. E. Tosun, & H. Kurt içinde, Değişen Dünyada Gazetecilik (s. 10). Ankara: ORION.
- Törenli, N. (2005). Yeni Medya, Yeni İletişim ORtamı. Ankara: Bilim ve Sanat.
- TRT. (2021, Şubat 10). Tarihçe. <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce.aspx> adresinden alındı
- Ünal Uyguç, A. G. (1998). Radyo Televizyon Haberciliği. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Van Reijen W, D. L. (2003). Modernleşmenin Paradoksları. Çeviri: Kadir Canatan. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Vergragt, P. J. (2006). "How Technology Could Contribute to A Sustaniable World". Great Transition Initiative Paper Series, (8) , 2.
- Yazıcı, A. N. (1999). Kamu Yayın Kurumları ve Yeniden Yapılanma. Ankara: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu.
- Yazıcı, E. (2001). Endüstri İlişkileri Sisteminde Değişimi Üreten Temel Dinamikler. Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi. (3), 7-8.

